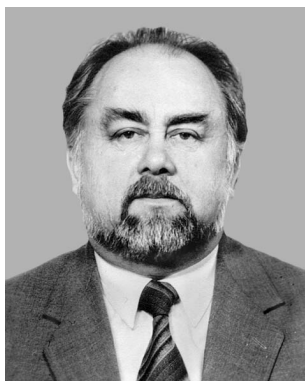

Л. Б. Тарнашинська

Лубківський Роман Мар'янович

ЛУБКІВСЬКИЙ Роман Мар'янович (10. 08. 1941, с. Острівець Теремовлян. р-ну Терноп. обл. – 23. 10. 2015, Львів) – поет, перекладач, перекладознавець, громадсько-політичний діяч, дипломат. Член НСПУ (1966), дійс. чл. НТШ (2007), почес. чл. Спілки білорус. письменників (2006). Заслужений діяч культури Польщі (1977), засл. діяч мистецтв України (2006). Державна премія України ім. Т. Шевченка (1992; за зб. «Погляд вічності», К., 1990). Літ. премії ім. П. Тичини (1979), ім. В. Незвала Чес. літ. фонду (1984), ім. Гвездослава за оригін. і перекладач. творчість, відданість культурі словац. народу (1988), ім. М. Рильського, премія «Ars Translationis» за перекл. з чес. мови драми Й.-В. Фріча «Іван Мазепа» (обидві – 2008). Народний депутат України (1990–94), чл. Комісії у закордон. справах ВР України. Закін. Львівський університет (1963). Працював ред. видавництва «Каменярь» (1963–64); завідувач відділу культури г. «Ленінська молодь» (1965–66); завідувач відділу поезії, заст. гол. ред. ж. «Жовтень» (1966–80; усі – Львів). Голова Львів. організації СПУ (1980–92). Надзвич. і Повноваж. Посол України в Чес. і Словац. (1992–93) та Чес. (1993–95) Респ.; проф. факультету міжнар. відносин та дипломат. служби Львів. університету (1995–2005). Один із засн. і голова (1996–2000), згодом почес. голова Львів. об'єдн. Всеукр. товариства ім. Т. Шевченка «Просвіта»; нач. упр. культури Львів. облдержадміністрації (1997–2001), голова Комітету з Нац. премії України ім. Т. Шевченка (2005–08). Поезія Л. відтворює динам. портрет епохи – в реал. подіях, персоналіях, істор. і біблій. паралелях, внутр. переживаннях сучасника. Вона апелює до людини культурно освіченої, з базовими знаннями нац. історії, давньої міфології, християнства, культур сусід. (і не тільки) народів. Вибудовуючи паритетні стосунки минулого й сучасного у горизонтал. і вертикал. зв'язках, взаємовпливах і перегуках, Л. розгортає систему образ. комунікації архетип. доменів і лексико-ментал.

новотворів новіт. доби. Це забезпечується філол. культур. «виробленістю», інтелектуал. інтенсифікацією думки, християн. толерантністю, лапідарністю вислову. Історіософія Л. тяжіє до націософії, вкорінена в конкретні істор. події й артефакти, увиразнена за допомогою апокрифіч. елементів і промовистих біблій. паралелей, надзвичайно персоніфікована. Його твори густо «населюють» істор. персонажі – як морал. авторитети і світочі духу, помилки й поразки яких дають повчал. істор. уроки. Істор. паралелі прочитуються на всіх рівнях сприйняття й вивіряються морал. максимами й християн. етикою: часом це пафосно виголошені інвективи етич. характеру, іноді контексти й підтексти з вираз. емоцій. забарвленням – від іронії (яка характеризується здебільшого інтелектуал. наповненням) до неприхов. сарказму (коли це стосується особливо суспільно резонанс. тем). Через інвективну риторику увиразнюється етич. вимір громадян. позиції Л.: його поезія соціально відповідальна, з потуж. публіцист. зарядом, інспірованим трансформаціями суспільства. Пантеїст. світовідчуття у ранній творчості Л. з часом трансформувалося у потуж. християн. заряд, а романтик Л. еволюціонував до худож. аналітика сучасності з глибоким поглядом на духовні явища укр. історії, особливо виразно проявлені на переломі тисячоліть. Еволюція худож. світобачення й літ.-естет. шукань Л. простежується за його книгами: від орієнтації на народнопоет. традиції (зб. «Зачудовані олені», Л., 1965; «Громове дерево», К., 1967), тяжіння до публіцистичності (зб. «Рамена», К., 1969; «Смолоскипи», К., 1975; «Янгол у снігах», Л., 2005) до освоєння духов. материків братніх культур («Словацьке літо», Л., 1985), історизму поет. мислення («Карбівня», Л., 1987). Жанр. амплітуда – від лірич. й медитац. вірша, елегій. етюду, кантати до балади, поеми (зокрема поеми-медитації), істор. поеми, істор. циклу. Інтертекстуал. перегуки Л. поєднані з інтертериторіальними, насамперед балкан., особливий інтертекст його поезії має вираз. антич. струмись. Перекладац. практика Л. постає повноцін. компонентом нац. культури. Її царина – переважно сх.-європ. мовно-культур. контекст: через оптику слов'ян. літ-ри поет увиразнює імпульси й інтенції європ. культури в її наближенні до культури української. Перекладав з болгар. твори Х. Ботева, із серб. – Б. Радічевича, зі словац. – Я. Краля, з польс. – В. Броневського та ін. Орієнтацією на поліаспект. слов'ян. вимір перекладац. практики Л. опозиціонував фальшивому ідеол. слов'янофільству. Вже в антологіях перекладів «Слов'янське небо» (Л., 1972) й «Слов'янська ліра» (К., 1983) через репрезентацію слов'ян. письменств (білорус., болгар., польс., словац., чес., сербо-лужиц., серб.) закладено ідею заг.-люд. солідаризованості, спрямов. на визволення поневолених націй. Слов'янство в інтерпретації Л. постає велич. духов. територією взаєморозуміння й спіл. заг.-люд. цінностей. Ще 1967 Л. надрукував переклади білорус. поезії зб. «Лірика» М. Богдановича (серія «Перлини світової лірики»), антології молоді білорус. поезії «Калинові мости» (К., 1969). Л. переклав і упорядкував зб. «Вибране» (К., 1976) А. Пашкевич (Цьотки); том вибраного Янки Купали (К., 1982). Поезія Л. зазвучала білорус. мовою зі сторінок антологій, зб. «Пялёткі святла» (Мінск, 1990). Л. був серед перекладачів кн. перекладів «Ципріяні Норвід» (К., 1971). Упорядкував однотомник перекладів укр. мовою творів Ю. Словацького

«Срібний міф України» (Л., 2006), окрасою якого стала поема в його перекладі «Срібний сон Саломеї», що належить до вершин. зразків перекладу; перекладав «Трени» Я. Кохановського, окремі твори А. Міцкевича, Ц. Норвіда, К.-І. Галчинського, Я. Тувіма, В. Броневського, Т. Ружеви́ча; видано зб. віршів Л. «Majolika» (Warszawa, 1985). У перекладац. доробку Л. чимало творів чес. і словац. авторів, найяскравіший з-поміж яких – поема чес. поета Й.-В. Фрі́ча «Іван Мазепа» («Всесвіт», 2008, № 7/8), котра є стрижнем, довкола якого формується державниц. концепція Л.-перекладача: через слово великих сусідів показати шлях України до незалежності. Був упорядником і автором передмови вид. чес. мовою збірки поезії Б.-І. Антонича «Zelené evangelium» (Praga, 2009). У Братиславі вийшли антологія молоді укр. поезії «Čistými rukami» (1980), серед авторів якої й Л., кн. перекладів Л. «Slovenské madony» (1988). Знач. перекладац. внесок Л. зробив і в популяризацію укр. мовою болгар., сербо-лу́жиц. літ-р: зразки першої представлені в антології «Слов'янське небо» (1972) зі спец. балкан. циклом (твори І. Вазова, П. Яворова, Н. Лілієва, С. Цанева та ін.), 2-томній «Антології болгарської поезії» (1974; обидві – Київ). Зазвучав українською й голос лу́жиц. сербів: антологія «Поезія лу́жицьких сербів» (К., 1971) та ін. До здобутків Л. належать переклади зразків фольклору, поезій Я. Барта-Цішинського, Я. Лайнерта, Б. Будара та ін. Репрезентовані у 2 т. «Вибраних творів» Л. переклади драми Ю. Словацького «Срібний сон Саломеї» (з польс.), трагедії Й.-В. Фрі́ча «Іван Мазепа» (з чес.), істор. поеми К. Рилеєва «Войнаровський» (з рос.), поеми Янки Купали «Вона і я» (з білорус.) моделюють зустріч слов'ян. літ-р на історико-літ. перехрестях Л. на рівні великих особистостей: ці істор. персонажі синхронізують зріз нац. проблем. Л. зарекомендував себе також перекладознавцем: це засвідчують ґрунтовні статті в літ.-крит. нарисі «Многосвіточ» (К., 1978), дослідж. історії перекладу вірша «Заповіт» Т. Шевченка рос. мовою «Слово пломенем взялось (“Заповіт” Т. Шевченка в російських перекладах)», що охоплює період 2-ї пол. 19 – 3-ї чв. 20 ст. (доти було опубл. 1976 в рос. зб. «Мастерство перевода»; виходив також окремою книжкою), ґрунтовна передмова-розвідка Л. «Небосяжність і неосяжність генія» про історію перекладів укр. мовою віршів і поем Ю. Словацького (2-том. збір. творів Ю. Словацького у перекладах українською, 2011), кн. «Taras Szewczenko. Kobziarz» (упорядкування і передмова Л., 2013; обидві – Львів). Автор краєзн. нарису «Львів: Місто очима письменника» (Л., 1985); розвідок «Богорівний – бо правдомовний (Т. Шевченко і сучасність)» (Л., 2002), «Сповідь. Молитва. Присяга: Літературний портрет Д. Павличка» (К., 2004); зб. панегіриків, пародій, шаржів, епіграм «Таке – іржання чорнобриве...» (Л., 2006). Співупорядник зб. «Вінок Маркіянові Шашкевичу» (К., 1987), «Весни розспіваної князь. Слово про Б.-І. Антонича» (Л., 1989), упорядник і наук. ред. кн. літературозн. статей С. Гординського «На переломі епох» (Л., 2004), літ.-мист. зб. «Посвята» (Л., 2003), і літ.-публіцист. зб. «Шевченкова дорога в Білорусь» (Л., 2004), до якого увійшли власні переклади білорус. шевченкіани. Окремою збіркою вийшли твори М. Богдановича «Стратим-Лебідь: Зібрання творів» (Л., 2002; перекл., упорядкування, передмова, примітки, наук. ред. Л.). Твори Л. перекладено багатьма мовами світу, окремими збірками вийшли в

Білорусі, Польщі, РФ, Словаччині.

Основні твори

Звіздар: Вибране. К., 1977; Серпневе яблуко. К., 1989; Лелече віче. К., 1990; Погляд вічності. К., 1990; Балканський Христос. Л., 2001; Камінне жниво. Л., 2001; Сто і одна строфа. Л., 2003; Громове дерево: Вибр. тв. К., 2006; Forim Romanum. Л., 2009; Легенда про поета. Л., 2010; Нічна варта. Л., 2011; Вибрані твори у 2-х т. Т. 1: Вірші, поеми. К., 2012; т. 2: Переклади. К., 2015.

Рекомендована література

1. Новиченко Л. Ідея, образ, мова... // ЛУ. 1966, 11 січ.;
2. Мороз Л. «Щоб людям снились віщі сни...» // Дніпро. 1967. № 8;
3. Ільницький М. Найголовніша з ліній // Ільницький М. На вітрі серця і пера. К., 1980;
4. Рагойша В. Слов'янського моря лоцман // ЛУ. 1983, 3 берез.;
5. Неуважний Ф. Він творить самотню поезію... // Всесвіт. 1987. № 8;
6. Денисюк І. «Майоліка» Р. Лубківського // ЛУ. 1987, 18 черв.;
7. Павличко Д. Власне обличчя і власний дух // Там само. 1990, 22 лют.;
8. Роман Лубківський. У новому часі та просторі: Біобібліогр. нарис. Л., 1991;
9. Осадчук П. Автопортрет у вишитій сорочці // ЛУ. 1992, 20 лют.;
10. Салига Т. «Дивен мій світ...» // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ-ри та літ. критики ХХ ст.: У 4 кн. Кн. 4. К., 1995;
11. Павличко Д. Громове дерево української поезії // Лубківський Р. Громове дерево: Вибр. тв. К., 2006;
12. Тарнашинська Л. Зачудований світом // Лубківський Р. Вибр. тв. у 2-х т. Т. 1: Вірші, поеми. К., 2012;
13. Її ж. Слов'янське небо Романа Лубківського в європейському інтер'єрі // Там само. Т. 2: Переклади. К., 2015.

Покликання на статтю:

Лубківський Роман Мар'янович / Л. Б. Тарнашинська // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-58928>

2001-2023 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).